

بزووتنه وهی نوجه با سیبهری ئیران له عیراق

○ زنجیره بلاوکراوه کانی ناوهندی کوردستان بۆ تووژینه وه له مملانی و قهیرانه کان

Kurdistan conflict and Crisis Research Center

بزووتنه وهی نوجه با سیبهری ئیران له عیراق

ئیدریس سیوهیلی

زنجیره بلاوکراوه کانی ناوهندی کوردستان بو توژیینه وه له مملانی و قهیرانه کان

Kurdistan conflict and Crisis Research Center

مافی ئەم بەرھەمە پارێزراوە بۆ

© ناوەندی کوردستان بۆ توێژینه‌وه له مەملانی و قەیرانەکان

---

 www.kurdistancc.com

 kurdistan.kccrc@gmail.com

 facebook.com/kurdistanccrc

 053 - 318 2929

 عێراق - سلێمانی - گەردی سەرچنار

شوباتی ۲۰۱۸

بزووتنه وهی نوجه با سیبهری ئیران له عیراق

ئیدریس سیوهیلی

پیشه کی

دوای کۆنایهانی شه پری داعش، له ناوهنده کانی بریاری عیراق له سه ر چاره نوسی هیزه کانی حه شدی شه عبی مشنومپی زۆر هه یه، به ئایه ت که بریاره له ئاینده یه کی نزیکدا هه لباردنه کانی نه نجومه نی نوینه رانی عیراق نه نجم بدری ت، له و نیوه نده شدا هیزه کانی حه شدی شه عبی کاریگه ری خۆیان له سه ر هه لباردنه کان و چوار سالی دا هانووی عیراق جیده هی ت، به ئایه ت که هه ندیک به گومانه وه ده روانه په یوه سنبوونی به شیک له هیزه کانی حه شدی شه عبی بو ولاتیکی وه کو ئیران و باس له وه ده که ن ئیران له ریگه ی نه وانه وه ده خوازیت پینگه یه کی به هی تر بوخوی له عیراق مسوگه ر بکات، له ناو نه و هی ترانه شدا بزووتنه وه ی نوجه با به راورد به وانی نر زیانر چاوی له سه ره و وه کو ژماره یه کی قورسی ئیران لیتی ده روانی ت، نه نانه ت ویلایه نه یه کگرنو ه کانی نه مریکاش هه لوپسنی نوندی به رامبه ر نه و بزووتنه وه یه نوانده و وه کو هی ترکی ئیرانی نه ژماری ده کات، له م نویتینه وه دا باس له میژووی دروسنبوونی بزووتنه وه ی نوجه با و پینگه و کاریگه ریبه کانی ده کری ت.

کارکردن له چوارچیوهی رهوتی سهدر

رووخاندنی حکومه نی به عس له (۲۰۰۳) ده رفه نی ره خساند که چه ندین هی تزی نوپی سیاسی و سه ربازی له عیراق ده رکه ون، له دوای شه پری نه جه ف (۲۰۰۴) گروپیکی شیعه مه زه ب له ژیر ناوی (هاوه لانی نه شکه ون) ده رکه ون، نه و گروپه له رووی ئایینییه وه په یوه سنبوون به مه رجه عبه نی موقنه دا سهدر که

ریبه ری رهوئی سهدر بوو، به لام زۆری نه برد له گه ل موقنه دا ناکوکیان بو دروست بوو که ونه مملاتیوه، نه وان دوانر له ژیر ناوی (عه ساییی نه هلی حه ق) دریزه یان به خه بانئ خۆیان دا ، پی شتریش له سالی (۲۰۰۳) سوپای مه هدی راگه یه نرابوو که په یوه سنبوو به مه رجه عبه نی رهوئی سهدر و به شداریکی کارای شه پری نه جه ف بوو، که له لایه ن (نه کرم که عبی) سه رکر دایه نی ده کرا، دوای جه نگ ناوبراو سه رپه رشنی (ناوه ندی شه هید سهدر) ی ده کرد، پاش ماوه یه ک موقنه دا سهدر داوای لی کرد ناوه نده که راده سن بکانه وه، به لام که عبی داواکه ی ره نکرده وه، به مه ش ناکوکیان که ونه نیوانه وه، دوانر لیژنه ی یه کلار دنه وه ی ناکوکیه کان له به رژه وه ندی که عبی دۆسیه که ی یه کلار دنه وه. نه کرم که عبی له گه ل قه یس خه زه لی پیکه وه (عه ساییی نه هلی حه ق) یان دامه زراند، وپرای ناکوکیان له گه ل موقنه دا سهدر، به لام نه وان هه ر په یوه سنبوون به مه رجه عبه نی موقنه دا سهدر وه، له ناو نه و ری کخراوه نوپیه شدا، قه یس خه زه لی بووه نه مینداری گشایی و نه کرم که عبی بووه جیگری و به رپرسی جیهادی ری کخراوه که .

مملاتیی نه و دوانه له گه ل موقنه دا سهدر له هه لکشاندا بوو، نه وان به و هی تره سه ربازیه ی پیکانه یان بوو که ونه چالاکیی دژی هی تره نه مریکی و به رینایه کان له عیراق، بوپه موقنه دا سهدر لیان هانه دنگ و رایگه یاند "نه وانه نه هلی بانن و سنوره کانیا ن به زانده وه" ، چالاکیی عه ساییب دژی هی تره کانی نه مریکا له عیراق وای له حکومه نی عیراق کرد هه لوپسنی نوند به رامبه ر نه و گروپه بگری نه به ر، له و ماوه دا قه یس خه زه لی و چه ند سه رکر ده ی گروپه که ده سنگیر کران، نه مه له کانیکدا بوو که

شهر له سوريا هه لایسا، که عبی راسپردرا به پیکهینانی یه که یه کی سه بازی له سوريا، له ژیر سایه ی عه سائیب، بو تهو مه به سنه لیوای (عه مار کورپی یاسر) له ده سنپتیکی سالی ۲۰۱۳ دامه زینرا، دوانر که عبی له عه سائیب جیابویه وه خوئی بووه که سی یه که می لیواکه و راسنه وخو سه ره رشنی کار و چالاکیه کانی ده کرد، ئەمەش دەسنپتیکی راگه یاندنی بزووننه وه ی نوجه با بووه، ناوی نه واوی پارنه که (به رگری ئیسلامی بزووننه وه ی حیزبولا نوجه با) یه، به ونه ی دامه زینره رانی بزووننه وه که تهو ناوه له ونه یه کی سه یده زهینه ب وه رگراوه له کاتی کدا له کورپی خه لیفه یه زید، ئیمام حوسین و لایه نگرانی به (حیزبولای نوجه با) ناو بردووه.

بزووننه وه که وا خوئی ده ناسنپتی که یه کی که له

هیزه کانی حه شدی شه عبی کاریگه ری خویان له سه ر هه لېژاردنه کان و چوار سالی داهاتووی عیراق جیده هیلن

گروپه کانی به رگری ئیسلامی له عیراق، ئامانجی به رگری کردنه له نیشنمان و پیرۆزییه ئاینیه کان له عیراق و سوريا، له ویتناوه شدا بزووننه وه که نه قه لای داوه و به ره نگاری هیزه نه کفیرییه ئیرۆرسنه کان بوونه وه، ههروهک چه ندین ئامانج بو بزووننه وه که دانراوه وهک خویان رایانگه یاندووه، ئەوانیش:

۱- به رزکردنه وه ی ئالای ئیسلام و به دیهینانی ئامانجه کانی.

۲- ئاماده سازی بو دروسنکردنی ده ولته ئی خوایی پر

گروپه که رایگه یاندبوو نزیکه ی (۶) هه زار چالاکیی جوړاو جوړیان دژی هیزه ته مریکیه کان ته نجامداوه، بو ئازادکردنی سه رکرده کانیشیان بزووننه وه که شاره زایه کی به رینانی به ناوی (پینه ر مور) و چوار هاوه لی رفاند که دوانر له به رامبه ر ئازادکردنی قه یس خه زعه لی و ژماره یه ک سه رکرده ی بزووننه وه که ئالوگورپیان پیکرا. کانیکیش قه یس خه زعه لی ده سنگیر کرابوو، موقنه دا سه در ویسنی ده رفه نه که بقوژینه وه و هه ولیدا ناوه نده ئاییه نه کانی (مجامیع الخاصة) سه ر به خه زعه لی بخانه ژیر رکیفی خوئی، به لام سه رکرده کانی تهو ناوه ندانه ته که رم که عیان وه کو ریبه ری خویان هه لېژارد، ئەمەش هینده ی ئر ئەسنپیره ی که عبی که شانده وه.

ته که رم که عبی له دایکبوی ۱۹۷۷ قونابی محمه د سادق سه در بووه، ماوه یه ک له ناوچه ی موسه ییبه پیشنوئیژ و ئارخوینی نوئیژی هه ینی بووه، له ۲۰۰۴ به دواوه له ئیران به شداری خولی سه ربازی و کارگپری کردووه، دوانر خوئی بو خویندنی ئاینی له ئیران یه کلا کردوه، له ۲۰۱۱ به دواوه جاریکی ئر به هوئی شه ری ناوخوئی سوریاوه له گوپه پانی سیاسی و سه ربازی ده رکه ونه وه، پیشنیش به هوئی تهو رۆله ی هه یوو له جهنگی دژی ته مریکی و به رینانیه کان له عیراق، وه زاره ئی گه نجیه ی ته مریکا له ۲۰۰۸ به که سیکی مه نرسیداری بو سه ر ئاسایشی عیراق و ته مریکا دانا و هه ر مامه له یه کی دارایی له گه ل قه ده غه کرا، تهو ئیکه له یه که له که سایه ئی ئاینی و سه ربازی، دوا ی دامه زرانندی عه سائیبی ته هلی حه ق په یوه سنبوونی خوئی به مه رجه عی بالای شوپشی ئیسلامی ئیران راگه یاند، ئەمەش وای کرد ئیران پشنیوانی به هیزی بکات، به شیوه یه ک که ئەسنپیره ی ده رکه وننی گه شایه وه، به شیوه یه کی خیرا له سه ر گوپه پانی سوریا و عیراق بووه یاریکه ری که حه حسابی بو بکریئ.

راگه یاندنی بزووننه وه ی نوجه با

ته که رم که عبی له گه ل قه یس خه زعه لی پیکه وه عه سائیبی ته هلی حه قیان هه بووه. که عبی جیگری ته مینداری گشنی و به رپرسی جیهاد بووه. کانیکیش

دادپهروهه له سایه ئیمامی چاوه پروانکراو ئیمام مه هدی .
۳- بلاقورده وهی هوشیاری ئیسلامی، روشنیبری، بیروباوه له فراوانترین بازنده دا .
۴- پارێزگاری له یه کینی خاک و ناسنامه ی ئیسلامی .
۵- دژایه ئی خو سه پاندنی جیهانی له سه ره هه موو ئاسنه کان .

۶- سه رخسنی سنه ملیکراوان و پارێزگاری له مافی مرو ف له دیدکی ئیسلامیه وه .
۷- دژایه ئی ئیروور و نه کفیر و نیشاندانی رووی راسنه قینه ی ئیسلام .
۸- به دیهینانی سو دی کومه لایه ئی گشئی .

له ماوه یه کی که مدا بزووننه وهی نوجه با، پیگه ی خو ی به هیز کرد، دوای ته وهی له (۲۰۱۴) هه شدی شه عبی پیکهان، بزووننه وه که له ژیر سایه ی ته و پیکهانه یه له عیراق بره وی به کاری خویدا، ته وهش که وای کرد بزووننه وه که به راورد به پیکهانه کانی نری ناو هه شد به هیزتر بیث ته وه بوو که :

۱- ته کرم که عبی دامه زرینه ری حیزبه که راسنه وخو سه ره رشنی چالاکیه چه کداریه کانی گروه که ی ده کرد و ده چوو به ره کانی شه ر، ته مهش جو ری ک له منمانه ی زیانی بو دروسنکردن .

۲- بزووننه وه که په یوه سنه بونی خو ی به ئیران و رینماییه کانی شو رشی ئیسلامی نه شارده و نه وه و له خستنه پرووی ته و په یوه ندییه شه رمی نه کردوه، دیدار و سه ردانه کانیان بو لای به رپرسیانی ئیران له ده زگاکانی راگه یاندن باسکرده .

هه رچه نده بزووننه وه که وا خو ی ده ناسی بیث که ئامانجی به رگریکردنه له نیشنمان و پیروزییه ئایینه کان له عیراق و سو ریا، به لام ته وانه ی ده رباره ی ته م بزووننه وه یه نووسیویانه به درێژکراوه ی پرۆژه ی ئیرائی ده زانن، خو دی بزووننه وه که ش کاریگه ربوونی خو ی به ریه رانی شو رشی ئیسلامی ئیران نه شارده و نه وه، نه نانه ت له به شی سه ره وه ی ساینی فه رمی بزووننه وه که وینه ی (عه لی خامنه یی) رابه ری شو رشی ئیسلامی ئیران دانراوه، هه روه ک ته کرم که عبی له

دیداریکدا ده لیت " ئیمه له سه ره هیلی ویلایه ئی فه قیه به رابه رایه ئی ئایه نولا عه لی خامنه یی ده رپوین، له هه رشو ئیکیش میحوه ری به رگری پیویسنی به ئیمه بیث ئاماده باشین ". به مهش ده ئوانین بلین ئایدو لوژیای حیزبه که بروابوونه به ویلایه ئی فه یقه و په یوه سنه بوون به رابه ری شو رشی ئیسلامی ئیرائه وه .

په یوه ندی له گه ل ئیران

پیشتر ئامازه به وه درا که بزووننه وه ی نوجه با بونیادی ئایدو لوژی له سه ره ئیزی (ویلایه ئی فه قیه و په یوه سنه بوون به رابه ری شو رشی ئیسلامی ئیران) وه دارشوو، ته م په یوه سنه بوونه به جو ریکی وا ئا شکرایه که سه رکرده کانی نوجه با شانازی پیوه ده که ن، نه نانه ت له به شی سه ره وه ی ساینی فه رمی بزووننه وه که وینه ی رابه ری شو رشی ئیسلامی ئیران و محمه د سادق

بزووننه وه ی نوجه با په یوه ستبونی خو ی به ئیران و رینماییه کانی شو رشی ئیسلامی نه شارده و نه وه له خستنه پرووی ته و په یوه ندییه شه رمی نه کردوه

سه در دانراوه، ته کرم که عبی له باره ی په یوه ندیان به ئیزی ویلایه ئی فه قیه وه له لیدوانیکدا رایگه یاندوه " بزووننه وه که مان له خه بان به رده وام ده بیث به پیی ته و نه هجه ی رابه ری شو رشی ئیسلامی دایناوه، دوای داعش ئیده کو شین نا سه رده که وین به سه ر ئیسرا ئیلدا ". سه باره ت به هاوکاری ئیران بو بزووننه وه که که عبی ده لیت " نایشارینه وه که کوماری ئیسلامی ئیران له سه ره هه موو ئاسنه کان هاوکاریمان ده کان، له

رووی هونەری و لۆجسنتیهوه، پیدانی چەک و مەشقی سەربازی و راویژ لە ریگە ی برایانی ناو سوپای قودسەوه، ئیمەش سوپاسی خۆمان سەبارەت بەو هاوکاریانە گەیاندوونە کۆماری ئیسلامی ئێران کە لە پیناو زرگارکردنی عێراق و شەری ئیرۆر پێشکەشمانی دەکا.

لە (۷ ئەیلوولی ۲۰۱۶) بزووننەوه کە بلایکەردەوه کە قاسم سلیمانی فەرماندە ی سوپای قودس سەر بە سوپای پاسداران لە ریفی حەلەب سەردانی هێزەکانی نوجەبای کردووە و لەگەڵ سەرکردهکانی ئەو بزووننەوهیە کۆبوونەوه و رێنمایی پێویستی پێداون، پێشئیش لە (۲۰۱۴) بزووننەوهی نوجەبا سرودیکی بلایکەردەوه کە پیاوه‌دانە بە قاسم سلیمانی فەرماندە ی سوپای قودس، لە سرودەکا سنایشی رۆلی ناوبراو کراوه لە دژایه‌نی ئەمریکا و شەپرکردن لەگەڵ داعش، ئەمەش وه‌کو سەلماندنێکی ئەوهی کە نا چەند پەپوهەسنن بەو کەسایه‌نییه و ئێرانەوه.

پەپوهەندی بەهێزی نوجەبا بە ئێرانەوه وای کردووه کە ئەو بزووننەوهیە بپنە هاوپه‌یمانی دۆسنه‌کانی ئێران، لەو ئیوه‌نده‌شدا حیزبۆلای لوبنان کە دۆسنێکی سنرائیژی ئێرانە پەپوه‌ندییه‌کی ئوندوئۆلی لەگەڵ بزووننەوهی نوجەبا هه‌یه، سەبارەت بە ریشه‌ی پەپوهەندی ئەو دوانه‌ به‌یه‌که‌وه، ئەکره‌م که‌عبی ده‌لێت "لە ۲۰۰۴ لەگەڵ حەسەن نەسرولا کۆبوومەوه و عیماد موغنیه‌ ئامادە ی کۆبوونەوه‌که‌ بوو، کە شەره‌فمه‌ندبووم بەوه‌ی موغنیه‌ سەرپه‌رشنی یه‌که‌م خولی منی کرد".

هه‌روه‌ک وئوشیه‌نی "چەند راویژکاریکی حیزبۆلا لە سەرده‌می داگیرکاری هێزەکانی ئەمریکا هاننەنە عێراق و ئەزمونی خۆیان لە جەنگی دژی ئیسرائیل گواستۆنەوه‌ بو عێراق"، که‌عبی سەراسیمه‌بوونی خۆشی بە کەسایه‌نی نەسرولا نەشاردوونەوه‌ و رایگه‌یاندووه "حەسەن نەسرولا نمونە ی بالای دژایه‌نی داگیرکەرە".

لە وئاریکیشدا که‌عبی پشنیوانی خۆی بو حیزبۆلای لوبنانی دەرده‌پرێت و ده‌لێت "جەنگ، چاره‌نوس و و داهانومان پەپوهەسنه‌ به‌ یه‌که‌وه‌ لە جەنگانمان دژی سیانه‌ی شوم و شوینکەوئوانیان لە داعش و به‌ره‌ی

نوسره‌ و زایۆنیزم. بۆیه‌ پشنیوانی خۆمان بو‌ هاوار و کرکه‌ی ئیوه‌ دژی زایۆنیزم راده‌گه‌یه‌نین".

پەپوهەندی ئوندوئۆلی بزووننەوه‌ی نوجەبا بە ئێران و حیزبۆلا و چالاکیه‌کانی بزووننەوه‌که‌، وای لە ئەمریکا کرد کە بە چاوی گومانەوه‌ له‌و بزووننەوه‌ پروانیت، نا دواجار لە چوراچپوه‌ی پرۆژه‌یاسایه‌کدا وه‌کو هێزێکی ئیرۆریست ناسینرا، لە (ئشرینی دووه‌می ۲۰۱۷) کۆنگرێسی ئەمریکا رایگه‌یاندا کە (بزووننەوه‌ی نوجەبا) گروپێکی ئیرۆریستیه‌ و ده‌بیت سەرۆکی ئەمریکا گه‌مارۆی بخانه‌سەر، به‌پێی راپۆرنی کۆنگرێس، بزووننەوه‌ی نوجەبا هاوکاری و کۆمه‌ک لە ئێران بە دباریکراویش لە سوپای قودس وەرده‌گریت و لە لایه‌ن حیزبۆلای لوبنانیه‌وه‌ راهێنان بە چه‌کداره‌کانی ده‌کریت، هه‌روه‌ک ئەکره‌م که‌عبی ریه‌ری گرووپه‌که‌ مه‌نرسیه‌ بۆسەر ئاسایشی عێراق و پێشتر لە ۲۰۰۸ به‌شداری کردووه‌ لە هاوه‌نبارانکردنی ناوچه‌ی سه‌وز لە به‌غداد و رێنمایی و فەرمان لە رابه‌ری شوێشی ئیسلامی ئێران وەرده‌گریت و رۆلێکی به‌رچاو ده‌گیریت لە گواستنەوه‌ی چەک لە ئێرانەوه‌ بو حیزبۆلا به‌ناو خاکی عێراق و سوریدا. لە کاردانه‌وه‌ی ئەو هه‌لۆیسنه‌شدا، ئەکره‌م که‌عبی وێرای دەرپرینی نیگه‌رانی خۆی رایگه‌یاندا کە ئەو پرپاره‌ی ئەمریکا نه‌ک نایانوه‌سنییت به‌لکو وایان لێده‌کا سورت بن له‌سەر خه‌باث بو‌ گه‌یشنه‌ ئامانج.

چالاکیه‌ بزووننەوه‌که‌

بالی سەربازی نوجەبا لە سی‌ لیوای سەربازی پیکدیٲ، ئەوانیش لیواکانی: عه‌مار کوری یاسر، ئیمام حه‌سەن موجنه‌با و لیوای حه‌مد.

لیوای عه‌مار کوری یاسر کە به‌هێزترین لیوای بزووننەوه‌که‌یه‌ لە ۲۰۱۳ ناوچه‌کانی ریفی دیمه‌شق ده‌سنی بە چالاکیه‌ی کرد بو‌ پارێزگاری لە گۆری سه‌یده‌ زه‌ینه‌ب، دوانر چالاکیه‌ لیواکه‌ گواسترایه‌وه‌ بو‌ حەلەب و ناوچه‌کانی ده‌وروبه‌ری، لە ئەکادیمیای سەربازی باره‌گایه‌کیان دانا و راهێنان بە چه‌کداره‌کانیان ده‌کرا، دوانریش حکومه‌نی سوریا به‌رپرسیاری پاراسنی

گه وره نرن و نوجه با سه رپه رشنی دوو لیوا ده کات که ئەندامه کانی هه لێژێردراون و له لایه ن بزووننه وه که وه راهینانیان پیکراوه، به شیوه یه کی مهیدانیش سه رپه رشنی ده کری ن و کاروباره کانیان ده بری ت به رپوه. دوای داگیرکردنی موس ل له لایه ن داعشه وه، یزووننه وه ی نوجه با له به یانامه یه کدا له (۲۰۱۶/۶/۱۱) رایگه یاند که له عیراق دژی ئیرو ده جه نگی ت، له و پیناوه شدا دوای یه کخسنی ریزه کان و به کرده یکردنی به لینی پارێزگاری له شوینه پیروژه کان کرد. دوای ئەو به یاننامه یه بزووننه وه ی نوجه با به کرده وه ده سنی کرد به تاماده کردنی ئەندامه کانی بو شه پرکردن دژی داعش له عیراق، ههروهک ئاشکرای کرد که چهند سه ربازگه یه کی راهینانیان له عیراق کرده نه وه یه کیکیان به ناوی سه ربازگه ی ئەمیرولموئینین له شاری به سه ره.

**ئه گره م که عبی سه رکرده ی
بزووتنه وه که سه راسیمه بوونی
خوشی به که سایه تی نه سرو لا
نه شاردوه ته وه و رایگه یاندووه
"حه سه ن نه سرو لا نموونه ی بالای
دژایه تی داگیرکه ره"**

ژماره ی چه کدارانی بزووننه وه که له ۲۰۱۷ به (۱۰) هه زار چه کدار خه م لێراوه، هه ندیک پیناوا یه نوجه با کارده کات بو ده سنه به رکردنی ریگه ی گه یشنی کومه کی ئیران بو حیزبو لا له ریگه ی وشکانیه وه که به عیراق و سوریا دا ئیده په ری ت. به پیتی ئەو زانیاریانه ی به رده سنه، چه کدارانی نوجه با چه کی قورس و سوکیان هه یه، به نایه ت کلاشینکو ف، هاوه ن، موشه کی کانوشا، نانکی ئی ۶۴ و ئی ۵۵ روسی، هه مه ری سه ربازی،

فرۆکه خانه ی حه له بی سپارد به لیواکه. له شه ری (قوسه ی ر) له (۲۰۱۳/۵/۱۹) چه کدارانی بزووننه وه که له پال چه کدارانی حیزبو لای لوبنانی به شداریان کرد، به مه ش پیگه ی بزووننه وه که به نه واوی به هیزبوو. به هه مان شیوه لیوا ی ئیمام حه سه ن موجه با له (نه موزی ۲۰۱۳) پیکه ی تیرا، له ژیر سه رپه رشنی سامر ساعدی، لیواکه له ناوچه کانی دیمه شق و شه به ا ده جه نگا دژی نه یارانی حکومه ئی سوریا و ئه رکی پاراسنی ریگی فرۆکه خانه ی دیمه شقی له ئەسنو دا بوو. به لام لیوا ی حه مد به وه ده ناسرینه وه که ئوانایه کی زوری هه یه له ئاراسنه کردنی موشه ک و به کاره ی تانی نو پ و چه کی قورس، حه یده ر عه زاوی به رپرسی بوو، هه رچه ند دواتر ناوبرا وازی له بزووننه وه که هینا و گروپیکی چه کداری نوپی دروسن کرد به ناوی (بزووننه وه ی ئەنسارو لای وه فادار له عیراق). له ناو ریزه کانی ئەم بزووننه وه دا خه لکانی غه ی ره عیراقیش هه ن، ههروهک یه کی که له به رپرسیانی بزووننه وه که روژی (۲۰۱۳/۶/۲۰) ئاشکرای کرد (۹ سعودی، ۸ به حره ی نی و ۶ کوه ی نی) که له ریزه کانی بزووننه وه که دا بوون کوژراون له کانی پارێزگاری له گوپی سه یده زه ی نه ب. له (نازاری ۲۰۱۷) ش که نیبه یه کی نو ی به ناوی جو لان دروسن کرا به ئامانجی ناچارکردنی ئیسرا ئیل به پاشه کشه له به رزاییه کانی جو لان، لای خو یه وه ئیسرا ئیل ئەمه ی به مه ئرسییه کی گه وه ناوزه د کرده وه.

حه شدی شه عبی له ۲۰۱۴ به فه ئوا ی (عه لی سیسنانی) گه وه مه رجه عبی شیعه دامه زرا، هه رچه ند بزووننه وه ی نوجه با به فه رمی وه ک پیکه ی تیره یکی سه ره کی حه شدی شه عبی مامه له ی له گه ل ده کری ت، له شه ری دژ به داعش به شدار ی کرد، به لام نوجه با زو رترینی چالاکییه کانی له سوریا یه، له دوای جه نگی قوسه ی ر له ۲۰۱۳ رو لیک ی به رچاوی گی رپا وه له یه کلا کرده وه ی هاوکی شه کانی سوریا، له وانه ش: به شدار ی له شکاندنی گه مارو ی سه ر گونده شیعه کانی نه بل و زه هرا، ههروه ها کرده وه ی ریگی حه ما حه له ب. به لام سه رکرده کانی نوجه با له چهند بو نه ی جیاواز رایانگه یاندووه که ئەوان سه ر به حه شدی شه عبی نین، به لکو له وه

دەرئەنجام:

بزووننهوهی نوجهبا هیژیکی ئایدۆلۆژییه لهسەر ئاینزای شیعه و پروابوون به ئیزی ویلایهتی فهقیه و له (۲۰۱۳) به فهرمی دروسنبووه، خاوهن پیگهیهکی سهربازی گهرهیه و به پلهی یهکه م چالاکییه سهربازییهکانی له سوریا پاشان له عیراق ئهجامدهدات، بههوی پهیوهسنبوونی به ئیزی ویلایهتی فهقیه و رابهری شۆرشى ئىسلامى ئىران، وهکو سییهری ئىران له عیراق ئهژمار دهکریت، ئهمش وای کردووه کاریگهری لهسەر رووداوهکان و پيشهانه سیاسیهکانی عیراق جیپیلایت.

نۆپی دورهاویژ، موشهکی ئهشنر، ههروهها موشهکی فهجر و فانیح و فرۆکهی بی فرۆکهوان به مهبهسنی راهینان، چهکدارانی حیزبهکه ههندیکیان رهوانهی باشوری عیراق دهکرین و لهوی خولیکی سن مانگه دهبینن، پاشان له ریگهی فرۆکهوه له فرۆکهخانهی نهجهف و بهغداد راسنهوخۆ دهچنه دیمهشق و لهویوه بو بهرهکانی شهپر، ههندیکیشیان روودهکهنه لوبنان و لهوی راهینانیان پیدهکریت، پاشان له ریگهی وشکانیهوه دهچنه سوریا، ههندیکیشیان له ئىران بهشداری خولی ههگرتهوهی مین و بهکارهینانی فرۆکهی بی فرۆکهوان دهکهن. به ونهی ونهبیژی بزووننهوهکه (۵۰۰) کهسیان له سوریا کوژراون.

سهراچاوه و پهراويز:

- علاقتهم بحزب الله؟ ئينهنريٽ، سايني (www.arabipress.org)
- ١٩- عصاب اهل الحق العراقية، ئينهنريٽ، سايني (www.aljazeera.net)
- ٢٠- حركة النجباء، حزب الله في نسخته العراقية، ئينهنريٽ، سايني (www.aljazeera.net)
- ٢١- من العراق الى سوريا، هذا هو دور النجباء، وما علاقتهم بحزب الله؟ ئينهنريٽ، سايني (www.arabipress.org)
- ٢٢- الكونغرس الأميركي اعلن حركة النجباء العراقية اراهيبية لدعمها حزب الله، ئينهنريٽ، سايني (www.elnashra.com)
- ٢٣- الشيخ الكعبي يحدد ادانته لقرار الكونغرس الامريكي بحق النجباء، ئينهنريٽ، سايني (www.alnujaba.com)
- ٢٤- حركة حزب الله النجباء، نفايل كامل عن حركة النجباء، ئينهنريٽ، سايني (www.n-alforat.com)
- ٢٥- النجباء، قصة الفصيل العراقي الذي يساعد ايران على فنج طريق الى دمشق، ئينهنريٽ، سايني (www.ara.reuters.com)
- ٢٦- حركة النجباء، حزب الله في نسخته العراقية، ئينهنريٽ، سايني (www.aljazeera.net)
- ٢٧- حركة النجباء العراقية، نظيم غامض في ساحة الإرهاب، ئينهنريٽ، سايني (www.aawsat.com)
- ٢٨- بهياننامه (المقاومة الاسلامية حركة النجباء، ٢٠١٤/٦٨١)
- ٢٩- حركة حزب الله النجباء، نفايل كامل عن حركة النجباء، ئينهنريٽ، سايني (www.n-alforat.com)
- ٣٠- النجباء، قصة الفصيل العراقي الذي يساعد ايران على فنج طريق الى دمشق، ئينهنريٽ، سايني (www.ara.reuters.com)
- ٣١- حركة النجباء ميليشيات شيعية نمدد في العراق وسوريا، ئينهنريٽ، سايني (www.islamist-movements.com)
- ٣٢- النجباء، قصة الفصيل العراقي الذي يساعد ايران على فنج طريق الى دمشق، ئينهنريٽ، سايني (www.ara.reuters.com)

- ١- «النجباء» يقائلون في سوريا نحت لواء خامنئي، ئينهنريٽ، سايني (www.middle-east-online.com)
- ٢- حركة حزب الله النجباء، نفايل كامل عن حركة النجباء، ئينهنريٽ، سايني (www.n-alforat.com)
- ٣- سهراچاوه ييشوو.
- ٤- عصاب اهل الحق العراقية، ئينهنريٽ، سايني (www.aljazeera.net)
- ٥- سهراچاوه ييشوو.
- ٦- حركة حزب الله النجباء، نفايل كامل عن حركة النجباء، ئينهنريٽ، سايني (www.n-alforat.com)
- ٧- عصاب اهل الحق العراقية، ئينهنريٽ، سايني (www.aljazeera.net)
- ٨- حركة النجباء ميليشيات شيعية نمدد في العراق وسوريا، ئينهنريٽ، سايني (www.islamist-movements.com)
- ٩- ئينهنريٽ، سايني (www.alnujaba.com)
- ١٠- سهراچاوه ييشوو.
- ١١- حركة النجباء ميليشيات شيعية نمدد في العراق وسوريا، ئينهنريٽ، سايني (www.islamist-movements.com)
- ١٢- ماذا نعرف عن حركة حزب الله النجباء، ئينهنريٽ، سايني (www.albasrah.net)
- ١٣- حركة حزب الله النجباء من اين والى اين؟، ئينهنريٽ، سايني (www.barq-rs.com)
- ١٤- حركة النجباء ميليشيات شيعية نمدد في العراق وسوريا، ئينهنريٽ، سايني (www.islamist-movements.com)
- ١٥- الشيخ اكرم الكعي: المقاومة الإسلامية بعد نهاية داعش سنسمر حتى القضاء على الكيان الصهيوني، ئينهنريٽ، سايني (www.alnujaba.com)
- ١٦- حركة حزب الله النجباء من اين والى اين؟، ئينهنريٽ، سايني (www.barq-rs.com)
- ١٧- سليمان ينفقد عمليات حركة النجباء العراقية بسوريا، ئينهنريٽ، سايني (www.aljazeera.net)
- ١٨- من العراق الى سوريا، هذا هو دور النجباء، وما

Kurdistan conflict and Crisis Research Center

دەربارە

ناوەندی کوردستان بۆ توێژینه‌وه له مەلانی و قەیرانەکان ناوەندیکی قازانج نەویستی سەر بە خۆیە، کارەسات بۆ ئەنجامدان و پشتگیریکردن و هاندانی توێژینه‌وه و پیشکەشکردنی بە رای گشتی، هەروەها وەرگێڕانی کتێب و نوێترین توێژینه‌وه جیهانییەکان بۆ سەر زمانی کوردی و دەولەمەندکردنی لیتێچەیی کوردی لەبوارەکانی سیاسەت و دیراساتی ئابنە، بە مەبەستی دۆزینە‌وهی چارەسەر بۆ گرتە سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئەمنییەکان، ئاگادارکردنە‌وهی دەستەبژێری سیاسی کورد لە هەرەشانهی که رووبەرۆوی کوردستان و ناوچه که دەبنه‌وه.

Political
Studies **ps**

Terrorism
& Security
Studies **TSS**

Islamic
Studies **IS**